

Vergaderjaar 2012–2013

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 1284

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 augustus 2013

Graag bied ik u hierbij een beknopt overzicht aan van recente ontwikkelingen in Egypte, waarin tevens zijn opgenomen een kort verslag van mijn bezoek aan Cairo van 7 augustus jl. en de Nederlandse inzet voor de extra geconvoceerde Raad Buitenlandse Zaken van 21 augustus a.s.

De machtsovername door het Egyptische leger begin juli werd gevolgd door de installatie van een interim-regering. Sindsdien maakten Nederland, de Europese Unie, de VS en vele andere partners in de internationale gemeenschap zich in toenemende mate zorgen over de patstelling tussen de nieuwe machthebbers en de aanhangers van voormalig President Morsi. Er vonden confrontaties plaats waarbij doden vielen. Van verschillende kanten werden pogingen gedaan om partijen ertoe te bewegen met elkaar om tafel te zitten. Partijen werden opgeroepen samen een vreedzame uitweg te vinden en opnieuw de richting in te slaan van een werkelijk democratische transitie.

De EU, in het bijzonder EU Hoge Vertegenwoordiger Catherine Ashton en EU Speciaal Vertegenwoordiger Bernardino León, heeft in de afgelopen periode samen met internationale partners contacten onderhouden met betrokkenen van alle partijen om bij te dragen aan een inclusief politiek proces. Mijn bezoek aan Cairo op 7 augustus jl. had tot doel te bespreken hoe verder inhoud kon worden gegeven aan de EU-inspanningen. Tijdens mijn bezoek sprak ik met de interim-president, de premier, mijn Egyptische collega, de door de Moslim Broederschap geleide Nationale Alliantie voor Legitimiteit, de Nour-partij, het National Salvation Front en een aantal mensenrechtenverdedigers.

Uit de gesprekken bleek dat zowel de aanhangers van de regering als die van de afgezette president Morsi een onverzettelijke houding innamen. In alle gesprekken heb ik benadrukt dat vreedzame toenadering de enige weg voorwaarts is en dat geweld een oplossing niet dichterbij brengt,

integendeel. Zowel regeringsvertegenwoordigers als oppositieleiders heb ik duidelijk gemaakt dat democratie, rechtsstaat en mensenrechten onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Ook heb ik benadrukt dat een werkelijk democratisch en inclusief transitieproces, waaraan alle partijen meedoen, essentieel is om investeerders en toeristen terug te brengen naar Egypte. Alleen dat kan de impuls aan de economie geven waar het land dringend behoefte aan heeft.

In de gesprekken kwam duidelijk naar voren dat beide zijden lijnrecht tegenover elkaar stonden en bijzonder weinig compromisbereid waren. De leden van de interim-regering benadrukten het in hun ogen ondemocratische bestuur van de regering-Morsi en de aanwezigheid van wapens op de pro-Morsi «*sit-ins*» die volgens hen een veiligheidsrisico vormden. De oppositie onderstreepte het in hun ogen ondemocratische gehalte van het ingrijpen door het leger en sprak de zorg uit dat de interim-regering niet bereid was tot een inclusieve dialoog. Met deze onverzoenlijke standpunten leken beide partijen af te koersen op de oude *status-quo* onder Mubarak, waarbij bepaalde delen van het politieke spectrum voornamelijk ondergronds en vanuit de zijlijn opereren. Dit is een situatie die partijen kennen en waar zij zich comfortabel bij lijken te voelen. Dat dit op termijn geen houdbare situatie is voor een belangrijk land in de Arabische regio als Egypte, is duidelijk. Al bij mijn vertrek uit Cairo leek de kans klein dat er toch nog een vreedzame uitweg gevonden zou worden, ondanks veel inspanningen daartoe van zowel Egyptenaren als buitenstaanders.

Op woensdag 14 augustus jl. is het geweld in Egypte opnieuw opgelaaid en zijn er honderden mensen omgekomen en duizenden gewond geraakt. Naar aanleiding van deze geweldsescalatie heb ik de Egyptische ambassadeur op het departement laten ontbieden. Bij die gelegenheid is het excessieve geweld veroordeeld en is opgeroepen tot uiterste terughoudendheid. Tevens hebben collega Ploumen en ik besloten een betaling in het kader van het in afbouw zijnde bilaterale OS-programma en de bilaterale transitiesteun aan de Egyptische overheid op te schorten. De steun aan maatschappelijke organisaties wordt nadrukkelijk wel voortgezet, want juist deze groepen moeten worden gesteund in deze moeilijke tijden.

Europese Unie en internationale partners

De Voorzitter van de Europese Raad, Van Rompuy, en de Voorzitter van de Europese Commissie, Barroso, brachten op 18 augustus jl. een gezamenlijke verklaring uit over Egypte. Ook EU Hoge Vertegenwoordiger Ashton heeft in meerdere verklaringen zorgen uitgesproken. In al deze verklaringen is opgeroepen tot een onmiddellijk einde aan het geweld en tot dialoog. Zoals bekend heeft HV Ashton medio juli een bezoek aan Cairo gebracht en heeft ook Speciale Vertegenwoordiger voor de zuidelijke Middellandse Zee, León, veelvuldig gesprekken gevoerd met alle partijen. Tijdens mijn bezoek heeft hij mij van de laatste stand van zaken daarvan op de hoogte gebracht. De EU heeft samen met o.a. de VS, Qatar en de Verenigde Arabische Emiraten iedereen opgeroepen alle politieke groeperingen te betrekken in het democratische proces dat leidt tot verkiezingen en een burgerregering. Helaas zijn deze bemiddelingspogingen uiteindelijk mislukt en is de weg van de confrontatie gekozen.

Op 15 augustus heeft President Obama het recente geweld en de afgekondigde noodtoestand scherp veroordeeld. Hij heeft duidelijk gemaakt dat de VS steun aan Egypte verleent op basis van historische banden, Amerikaanse veiligheidsbelangen en het geloof dat voortdurende betrokkenheid bij kan dragen aan de transitie naar een democratisch

gekozen civiel bestuur. Hij heeft daaraan toegevoegd dat onder de huidige omstandigheden de Amerikaans-Egyptische relatie niet op oude voet kan doorgaan. Om die reden heeft de VS besloten een tweejaarlijkse militaire oefening («*Bright Star*») af te zeggen en te onderzoeken of nadere maatregelen moeten worden genomen.

Ook de EU heeft steeds het belang van Egypte als traditionele partner van de Unie benadrukt, evenals de rol van Egypte voor het behoud van vrede en stabiliteit in de regio. Tijdens mijn bezoek heb ik benadrukt dat een stabiel en democratisch Egypte niet alleen de wens is van alle Egyptenaren, maar ook essentieel is voor de regio. Dat geldt in het bijzonder voor Egypte's buurlanden, waaronder Israël. Vanwege de regionale stabiliteit is het van groot belang dat de EU met internationale partners blijft optrekken, bijvoorbeeld in de constructieve samenwerking die EU Speciaal Vertegenwoordiger León had met VS *Undersecretary of State* Burns en vertegenwoordigers van de Verenigde Arabische Emiraten en Qatar.

Reisadvies en Consulaire aspecten

In het licht van de ontwikkelingen is het reisadvies voor Egypte de afgelopen periode enkele malen bijgesteld. Sinds 16 augustus worden vanwege de onzekere veiligheidssituatie ook niet-essentiële reizen naar de hotelresorts aan de Rode Zee en de Golf van Akaba ontraden. Dat betekent dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken toeristen die naar Egypte af willen reizen, ontraadt dat te doen. Nederlanders die al in Egypte verblijven, wordt geadviseerd te overwegen of hun verblijf nog langer noodzakelijk is en om (indien van toepassing) contact op te nemen met hun reisorganisatie.

Volgens de reisorganisaties verblijven momenteel zo'n 5500 Nederlandse toeristen in en rond de hotelresorts. Bij de ambassade in Cairo hebben zich zo'n 1400 Nederlanders geregistreerd. Dit betreft grotendeels mensen die in Egypte wonen. De ambassade staat met hen in contact.

De Nederlandse ambassade in Cairo heeft tijdelijke versterking gekregen van vier consulaire medewerkers, die verblijven op locaties waar veel Nederlanders verblijven. De ambassade heeft vrijwel dagelijks contact met vertegenwoordigers van de Nederlandse gemeenschap en het Nederlandse bedrijfsleven in Egypte en volgt de veiligheidssituatie nauwlettend. Ambassadepersoneel is 24 uur per dag bereikbaar om Nederlanders in Egypte van dienst te zijn met hulp en advies.

Geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken 21 augustus 2013

De hierboven geschetste situatie en de stappen die nu gezet moeten worden, zullen wij in EU verband woensdag aanstaande bespreken.

Namens de EU hebben Van Rompuy, Barroso en Ashton het geweld veroordeeld, alle partijen opgeroepen terughoudendheid te betrachten en de speciale verantwoordelijkheid van de interim-regering en het leger onderstreept. Mensenrechten moeten worden gerespecteerd en politieke gevangenen moeten worden vrijgelaten. De EU benadrukt dat er geen alternatief is voor een dialoog. De EU blijft zich inspannen voor een eind aan het geweld, een hervatting van de politieke dialoog en een terugkeer naar het democratisch proces.

Nederland sluit zich aan bij de EU-verklaringen, waarin het geweld in Egypte is veroordeeld. Nederland pleit ervoor dat de EU de politieke boodschap over blijft brengen in gebalanceerde bewoordingen, die de EU in staat stelt met alle partijen in gesprek te blijven. Beide zijden moeten worden opgeroepen tot het nemen van verantwoordelijkheid. Dat betekent dat beide zijden actief moeten de-escaleren door het stoppen van excessief geweld tegen betogers van overheidszijde; het stoppen van het gebruik van wapens en provocaties van het pro-Morsi kamp; de actieve bescherming door beide zijden van moskeeën en kerken; en de actieve bescherming van vrouwen en minderheidsgroepen. Om beide kampen met elkaar in dialoog te krijgen over de weg voorwaarts zal de EU nauw blijven samenwerken met VS en Arabische partners.

Ook zal de EU steun aan Egypte ter discussie staan. Wat Nederland betreft dienen aan de gebeurtenissen van de afgelopen dagen concrete gevolgen te worden verbonden, conform het «more-for-more» principe – of in dit geval «less-for-less». Nederland wil dat in EU-verband de mogelijkheden voor verdere opschorting van steun en de criteria voor eventuele hervatting hiervan in kaart worden gebracht. De communicatielijnen met zowel autoriteiten als oppositie moeten wel open worden gehouden zodat de EU invloed kan uitoefenen en voldoende «leverage» heeft om druk op de partijen te houden.

De RBZ zal eveneens de export van militaire goederen naar Egypte bespreken, mede op Nederlands voorstel. Gezien de zorgwekkende omstandigheden in Egypte is de Nederlandse inzet ook hier gericht op het afgeven van een helder signaal aan de Egyptische autoriteiten. Eensgezind optreden door de EU is hierbij van belang. Vooruitlopend op de uitkomst van het Europese overleg is de Douane geïnstrueerd de export van militaire goederen vanuit Nederland naar Egypte vooralsnog aan te houden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans